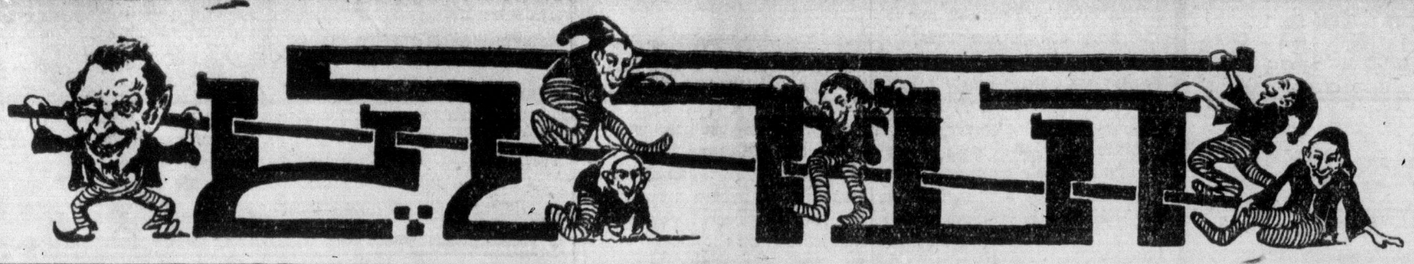

דער לץ זאגט

די באלפור דעקלאראציע, צוזאמען מיט אלע אירען, לעבען איצט איבער א גריזיס.

הפנים, אז די דעקלאראציע האט צו טאן מיט אידען.

* * *

דער צוגעגרייטער פראגראם פון פראטעסט אזוינס איז ניט דורכגעפירט געווארען.

ווייל ביי יעדער אידישער שמחה מיישען זיך אריין פרעמדע מחותנים.

* * *

ריינווין האט בלויז פארענטפערט דריי קשיות ביים פראטעסט פארזאמלונג און די פערטע קשיה: ווי אזוי צ בויען א לאנד אהן געלט? האט ער געלאזען אהן אן ענטפער.

* * *

מעיאר וועפ'ס וואונש איז געווען צו פייערן די פאהווירקליכונג פון פא לעסטינע אלס א אידיש לאנד. די פראגע איז בלויז ווען ער עס טאן אויב עס וועט קיין מעיאר ניט זיין?

* * *

ראבין כאהם האט אין זיין פראטעסט רעדע דערצעלט קליינע מעשה'לאך פונקט אזוי ווי מען האט אונז דערצעלט מעשה'לאך מיט דרייצען יאר צוריק...

* * *

ע. עפ. סינגער האט געמיינט, אז ער איז אויף קבר אבות. דערפאר האט ער מזכיר געווען די נעמען פון די קאנסער־וואטיוון.

* * *

ביי וועמען עס הויבט שוין אז צו ווערען ווינטער, ביי די פאליטישענס אבער נעהט עס ערשט צו ראיש השנה.

* * *

אין די שלעכטע צייטען, האט לעגר טען מיטוואך א פערד געוואונען אין א „ריין" די סופ פון פינף און זעכציג טויזענט דאלאר.

נו, דארף מען היינטיגע צייטען זיין א מענש?!

דער גרויסער בלאף

פון אבעלע.

געשטארבען איז
שוין לאנג
דער פאטער
פון דער
באלפור
דעקלאראציע,
און איצט
האט מען
באערדיגט אויך
„זיין אידישע
מאכענאציע"...
געגלויבט
האבען מיר
אויף וואר
די שבועה
וואס מען האט
געגעבען אונז
אין איין פיהרען
דורך דיפלאמאטישע
הינטער־טירען,
געבלאפט אונז
מיט ווייסע און
שווארצע פאפירען.
מען האט
געלאזט אונז
פאנטאזירען,
טרוימען,
ראמאנסירען,
פאנטיזירען,
פילאזאפירען...
און איצט
לאזט מען אונז
פראטעסטירען...
ס'איז א וועהטאג
און א שאנד
ווי אזוי ענגלאנד
האט אונז
דרייצעהן יאהר
געבלאפט
מיט א היימלאנד
אין הייליג לאנד...

מאדערנע מאנדאטען־פונקען אלא לארד פאספיעלד...

אין וועלכען ספר פראלניק שטעהט עס געשריבען, אז עס מוז זיין א אידישע נאציאנאלע היים מיט אידען?... ווארים ווי באלד עס קאנען זיין אידען אהן א נאציאנאלער היים, קאן דאך זעהר גוט זיין א נאציאנאלע היים אהן אידען...

* * *

ענגלאנד וועט קיינמאל זיך ניט אנטזאגען פון דער באלפור דעקלאראציע. ווען עס וועט קיין איין איד אין אין לעסטינע מעהר ניט זיין, וועט ענגלאנד אלץ די באלפור דעקלאראציע הייליג האלטען...

* * *

דער לעצטער „ווייסען פאפיער" האט דעם לעצטען טראפען בלוט פון דער באלפור דעקלאראציע ארויסגעקוועטשט.

* * *

די שטעלונג וואס די ארבייטער רעגיערונג האט גענומען צו דער באלפור דעקלאראציע ניט דעם איינדרוק אזוי ווי זי איז איהר דיקטירט געווארען פון בי „באווירים"...

זיי האבען זיך פאראייניגט

(א פאסירונג פון פוילען)

פון י. אב־נעק.

מענדעלע.

שוין לאנג נעהאט מנוחה פון מענ־דעלע'ן א צייט זיך נישט געזעהן מיט איהם.

וועלכער מענדעלע? נו, אט א דער עלבער קליינער מענדעלע, דער שכן מיי־נער, וואס איז גרויס ווי א שפראט, און קאט א קאזע־בערדעלע, און בעת ער ווערט שאקעלט עס זיך צו. ווי עס וואלט געטאנצט צום טאקט.

* * *

א גאנץ קיילעדיג יאהר זעה איך איהם נישט אן פאר די אויגען. מאכט זיך עפעס א שטיקעל שמחה'לע, וואקסט ער אויס, ווי פון הינטער דער ערד, וואקסט ער אויס, און צו וועמען קומט ער? צו מיר, און אז מענדעלע קומט, קומט ער נישט אליין, ער האט א ווייב בין הונדערט און צוואנציג יאהר. נישט בחנם רופט מען מענדעלע'ן מיט זיין ווייב „ווחל פקוד". דאס רופט מען זיי דערפאר, וואס זיי געהען צוזאמען...

די היינטיגע וואך איך ווייל נעמען א בלאט צייטונג, א קוק טאן, וואס עס הערט זיך עפעס אויף אונזער וואהל־יאהר מארק. וויפיעל נייע בלאקען זיי זענען געבוירען געווארען אויף דער אידישער נאס, וועלכער בלאף האט זיך געשפאלטען, און וועלכע פארטיען זענען אין פערקלערען, אז איהם געהט נישט אין מאנדאטען, נאר לשם „מעסטען די כוחות"... וועלכען רבי „עס אינטערעסירט נישט קיין פאליטיק"...

ווי איך עפען נאר אויף די צייטונג איך גיב א קוק — ברוך הבא! — „ויקחו פקודי" איז דא, מענדעלע מיט זיין חלק שני. מיט זיין ווייב, הייסט עס.

דערזעהענדיג די „הויכע געסט", האב איך גלייך פארשטאנען, מיט וואס דער ווייזט שמעקט. איך האב פארשטאנען, אז דער ווייזט איז א פאליטישער, מענדעלע קומט נישט כתם אזוי זיך, אויב מענדעלע איז געקומען מיט זיין „ווייב" שמעקט עס מיט וואלען.

ברוך הבא, ר' מענדעלע! זאג איך צו איהם, א גאסט, שוין לאנג נישט גע־זעהן. זעצט זיך ר' מענדעלע.

אויך מיין אידענע האט וואהרים באג־גריסט די מענדעלאווע: זיצען זיי, סארע אנגעלענטע געסט. איך זאג איהן, זיי זע־הען אויס שעהן, זיי זענען געווארען א סך רינער. זעהען זיי נאר, זיי זעהען דאך נאך נאר אויס ווי א פאניענקע... די ווייב בער האבען זיך מכבד געווען מיט געגענ־זייטיגע קאמפלימענטען, און מיר, די מאנסבליען, האבען זיך געגענען צו דער זאך — צו פאליטיק, צו די וואלען, הייסט עס.

נו, זאג איך, ר' מענדעלע, וואס הערט זיך עפעס? א שעהנע חתונה אויף דער אידישער נאס, הא? בלאקען און בלאקעלאך. אביסעל ליסטעס מיט נעמען אז עס שווינדעלט פאר די אויגען, נישט אזוי, ר' מענדעלע?

— אט זעהט איהר, האקט מיר מענדע־לע אביבר אין מיטען, — אט וועגען דעם בין איך טאקע געקומען זיך מיט אייך אביסעל דורכשמועסען, וועגען די בלאקען טאקע. איך זאג אייך, איהר הערט, לעבען זאל דער בלאק.

— הונדערט יאהר זאל ער לעבען, דער בלאק! — מישט זיך אויך אריין מענדעלע'ס ווייב.

דערהערט פון מענדעלע'ן אזעלכע דיבורים, און אז אויך מענדעלע'ס ווייב, וועלכע מישט זיך קיינמאל נישט אין פאר־ליטיק, איז אויך אזוי שטארק באגייס־טערט פון בלאק, גיב איך איהם א פרעג שוין פון טשיקאווע וועגען:

— וואס זענט איהר אזוי שטארק באגייסטערט פון בלאק? דער בלאק וועט אייך ברענגען די ישועה?

— יא, ענטפערט מענדעלע. מיר האט דער בלאק שוין געבראכט א ישועה.

— וואס הייסט א ישועה? — מישט זיך ווידער אריין מענדעלע'ס ווייב. א דאנק דעם בלאק בין איך דאך אויסגע־לייזט געווארען פון גלות. פריער גאט, און דעם בלאק דערנאך. ווייס איך דאך ערשט איצט פון א לעבען — הונדערט און צוואנציג יאהר זאל ער לעבען, דער בלאק!

געהערט פון אזא ישועה, וואס דער בלאק האט געבראכט אויף מענדעלע'ן מיט זיין ווייב, פרעג איך איהם: — זאגט מיר — זייט מוחל, וועלכען בלאק מיינט איהר: דעם ציוניסטישען בלאק, צי דעם ווירטשאפטליכען בלאק?

— וואס מיר ציוניסטישער און ווער מיר ווירטשאפטליכער? פארציהט מענ־דעלע דא וואנצט צו טאהן, און דאס פאזע־בער דעלע טאנצט צו טאהן טאקט, איך רעד גאר פון א גאנץ אנדערען בלאק — פון דעם „ציציליסטישען" בלאק, פון דעם בלאק פון „בונד" מיט די פועלי ציון.

— הונדערט יאהר זאל לעבען דער בלאק! — פאלט ווידער אריין מענדע־לע'ס ווייב, א מייערער בלאק, א גאר דענער בלאק. מישט'ן זאל דער בלאק אנטקעגען געהן...

— איך פארשטעה נישט. איך האב שיקעלט אויף אן אויג און פייוועל שר־ענגומען מענדעלע'ן אויפ'ן פארהער: — איהר? איהר ר' מענדעלע, א אידישער איר? — ווי קומט איהר צו סאציאליסטען? וואסערע שייכות האט איהר מיט'ן „בונד" און מיט די פועלי ציון? די סאציאליס־טען וועלען אייך ברענגען די ישועה?

— נישט זיי וועלען מיר ברענגען, זיי האבען מיר שוין געבראכט.

— אלץ הייסט א ישועה, פארגלאצט מענדעלע'ס ווייב די אויגען, ווי זי וואלט אפגעגעבען א שבח צום רבונו של עולם.

— דערט דייטליכער, — בין איך שוין ארויס פון די כלים, — איך האב פיינט האלבע ווערטער.

— אויב אזוי — האט מענדעלע זיך אויסגעגעלייכט און באגרינדעט זיין צופ־רידענהייט מיט'ן סאציאליסטישען בלאק:

— ווי איהר ווייסט, האב איך צוויי זיהן, א צווילינג, איינער הייסט פייוועל און דער צווייטער זיינוועל. זעהט פיי־וועל אויס ווי זיינוועל, און זיינוועל זעהט אויס ווי פייוועל. זיינוועל איז א יונג מיט ברייטע פלייצעס. זיינוועל האט א פאר נעזונטע ידיים, וואס מיט איין באקס מאכט ער פארטיג אזעלכע צעהן טאר־טעם ווי איך... און פייוועל האט א פאר פעסטע מיסקולירטע ידיים, זיינוועל איז א יונג קעלט אויף אן אויג. זיינוועל געהט גע־קעמט מיט א „יעש" און פייוועל האט פונקט אזא טשופרינע. זיינוועל זעהט אויס ווי פייוועל, און פייוועל זעהט אויס ווי זיינוועל.

— וואלט טאקע אלץ געזונען וואוויל און גוט, ווען זיי וואלטען זיך פארשטא־נען. איז אבער די צרה, וואס זיינוועל און פייוועל, דער צווילינג, וואס זעהען אויס איינער ווי דער צווייטער, זענען זיי ביידע צוויי וועלטען. זיי קענען זיך פאר קיין פאל נישט פארשטעהן, און ווי אזוי זאלען זיי זיך קענען פארשטעהן, אז זיינוועל איז א בונדיסט, און פייוועל — א רעכטער פועלי ציוניסט. נו, טוט זיך אין שטוב חושך. נאנצע טעג סקאנדא־לען און געשריען. שרייט זיינוועל צו פייוועלען: „די בורזשואזער משרת!" ענטפערט פייוועל צו זיינוועלען: „דו פאשיסט!" שרייט זיינוועל: „ארץ ישראל אידעל!" ענטפערט פייוועל: „מה יפית־ניך!" „פארקויפסט נשמה!"...

— ברייננט פייוועל אריין אין שטוב עפעס א בילדעל פון איינעם א חבר ברוך.

— איהר מיינט אודאי, פון בארוכאוו, ר' מענדעל?

— איך ווייס דארט, ווי ער הייסט, — ענטפערט מענדעל, — ווי זאגט איהר: בארוכאוו, זאל זיין בארוכאוו. נו, איז וואס טוט זיינוועל? הענגט ער ווידער אויף א בילדעל פון איינעם א חבר מיידים.

— איהר מיינט אודאי, — זאג איך מעדעם.

— נו, וואס איז דער חילוק, קרימט זיך מענדעלע, — ווי ער הייסט, איהר זאגט: מעדעם, זאל זיין מעדעם. נו, האט איהר עס געראפט זעהן, וואסערע מלחמה עס איז געווארען צוליעב די צוויי בילדלאך פון חבר ברוך מיט'ן חבר מויי דעם — דאס בלוט האט זיך געגאסען.

— האב איך דאך גענומען שרייען, מאכען געוואלדען. עס איז דאך קינדער, א צווילינג, וואס ביידע זעהען זיי אויס איינער ווי דער צווייטער, צוליעב א בילד־על זיך צו'הרג'ענען?!...

— איך האב געשריען, מיין ווייב האט געמאכט געוואלדען, איז א נעכטי־גער יום. אז זיינוועל האט געזאגט טאג, האט פייוועל געזאגט: נאכט. אייביג סקאנדאלען, אייביג מלחמות, צוליעב וואס? צוליעב וואס זיי האבען זיך ארומ־נעגרינדעט, זיינוועל געהט גע־קעמט מיט א „יעש" און פייוועל האט פונקט אזא טשופרינע. זיינוועל זעהט אויס ווי פייוועל, און פייוועל זעהט אויס ווי זיינוועל.

— וואלט טאקע אלץ געזונען וואוויל און גוט, ווען זיי וואלטען זיך פארשטא־נען. איז אבער די צרה, וואס זיינוועל און פייוועל, דער צווילינג, וואס זעהען אויס איינער ווי דער צווייטער, זענען זיי ביידע צוויי וועלטען. זיי קענען זיך פאר קיין פאל נישט פארשטעהן, און ווי אזוי זאלען זיי זיך קענען פארשטעהן, אז זיינוועל איז א בונדיסט, און פייוועל — א רעכטער פועלי ציוניסט. נו, טוט זיך אין שטוב חושך. נאנצע טעג סקאנדא־לען און געשריען. שרייט זיינוועל צו פייוועלען: „די בורזשואזער משרת!" ענטפערט פייוועל צו זיינוועלען: „דו פאשיסט!" שרייט זיינוועל: „ארץ ישראל אידעל!" „פארקויפסט נשמה!"...

— ברייננט פייוועל אריין אין שטוב עפעס א בילדעל פון איינעם א חבר ברוך.

— איהר מיינט אודאי, פון בארוכאוו, ר' מענדעל?

— איך ווייס דארט, ווי ער הייסט, — ענטפערט מענדעל, — ווי זאגט איהר: בארוכאוו, זאל זיין בארוכאוו. נו, איז וואס טוט זיינוועל? הענגט ער ווידער אויף א בילדעל פון איינעם א חבר מוי